Innspill til prosjekt Vendepunkt og annonsert Stortingsmelding om utviklingspolitikk

Fra Amnesty International Norge, Den norske Helsingforskomité, Human Rights House Foundation, Menneskerettighetsfondet, Raftostiftelsen og Studentene og Akademikernes Internasjonale Hjelpefond (SAIH)

30. april 2026

> *'When human rights fall, everything else tumbles. Peace.* Development. *Social cohesion. Trust. Solidarity [...] It's more important than ever to translate political engagement into a path towards strengthening human rights everywhere.'* [1]
>
> FNs generalsekretær António Guterres i sin tale til FNs Menneskerettighetsråd 23. februar 2026

Vi er vitne til en autoritær vending i verden. Demokratiet, folkeretten og menneskerettighetene er under sterkt press. Det er i Norges interesse å stå opp for disse felles verdiene, fordi Norges sikkerhet og velferd er uløselig knyttet til en internasjonal orden tuftet på rettigheter, rettsstat og demokrati. Samtidig ser vi i dag en dramatisk økning i væpnet konflikt, omfattende angrep på sivile og gjentatte brudd på folkeretten – ofte uten reelle konsekvenser for de ansvarlige. Dette svekker ikke bare beskyttelsen av mennesker i krig og konflikt, men også tilliten til det internasjonale systemet Norge er avhengig av. I en slik situasjon blir det avgjørende at norsk utviklingspolitikk ikke bare er effektiv, men tydelig forankret i menneskerettigheter som overordnet prinsipp.

Menneskerettigheter, sivile og politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle, må ligge til grunn for norsk utviklingspolitikk, både som mål og som begrunnelse. I en tid med press på budsjetter kan det virke fristende å prioritere innsatser som gir raske, målbare resultater. Men utvikling handler om samfunnsendring og å motvirke strukturelle årsaker til fattigdom og undertrykkelse – arbeid som møter motstand, foregår over lang tid og **med resultater som** ikke alltid lar seg **kvantifisere** på kort sikt. Effektivisering kan ikke forstås utelukkende gjennom mål om målbarhet, kostnadskutt og rask avkastning. En rettighetsbasert utviklingspolitikk krever langsiktighet, fleksibilitet og vilje til å støtte aktører som arbeider i komplekse og risikofylte kontekster. Dersom effektivitet defineres for snevert, risikerer man å prioritere bort nettopp det arbeidet som er mest avgjørende for å beskytte rettigheter og bygge bærekraftige samfunn. Å hindre at sivilt samfunn angripes og bygges ned av et autoritært regime og sårbare stater er et betydelig resultat i seg selv, og styrker innsatsen på andre felt i utviklingspolitikken. For eksempel er fredsprosessen i Colombia muliggjort gjennom tiår med støtte til sivilt samfunn.

Rettighetsbasert tilnærming og sivilsamfunnets rolle

Norsk utviklingspolitikk skal være rettighetsbasert. Det innebærer at mennesker ikke er passive mottakere av hjelp, men rettighetshavere som kan kreve at pliktbærere – stater og institusjoner – oppfyller sine forpliktelser. Dette skiller en rettighetsbasert tilnærming fra veldedighet. I dette ligger en anerkjennelse av at utvikling og menneskerettigheter også

[1] Change Course, Let Human Dignity, Rule of Law, Not Force, Set Direction in World Beset by Mass Suffering, Conflict, Secretary-General Urges Human Rights Council | UN Meetings Coverage and Press Releases

handler om maktkamp og interessekonflikter. Det betyr at det ikke bare er hva som støttes som teller, men **også hvem** som støttes og **hvordan**. Et mangfoldig, fritt og kritisk sivilsamfunn er en forutsetning for demokratisk utvikling. Aktive sivilsamfunn gir folk mulighet til å påvirke, forbedre levekårene og løfte marginaliserte stemmer.

Norske sivilsamfunnsorganisasjoner spiller en særegen rolle som ikke må tas for gitt. Organisasjonene har lang erfaring med strategiske samarbeid og dype relasjoner til lokale partnere, gir tilgang til aktører som ellers er vanskelige å nå, og bringer erfaringer fra feltet inn i norske beslutningsprosesser. Like viktig er den folkelige forankringen: organisasjoner som folk i Norge kjenner og har tillit til, er ikke bare effektive leverandører – de er en forutsetning for legitimiteten til og den brede oppslutningen om norsk utviklingspolitikk over tid. Norske organisasjoner bringer også viktig kunnskap tilbake til norske beslutningstakere og det norske samfunnet forøvrig.

Støtte til lokalt menneskerettighetsarbeid

Menneskerettighetsforsvarere verden over risikerer livet hver dag. Bare i 2024 ble over 320 menneskerettighetsforsvarere drept i 32 land, ifølge Frontline Defenders.[2] Nesten halvparten, 157, av disse ble drept i Colombia, et land hvor FNs høykommissær nå ser seg nødt til å kutte omtrent halvparten av arbeidet sitt på grunn av manglende finansiering. Dette sier noe om hvor farlig arbeidet er, og det sier også noe om at statlige og ikke-statlige aktører er villige til å gå langt for å kneble stemmene som jobber for å avsløre korrupsjon, **maktmisbruk** og menneskerettighetsbrudd.

Denne forverringen skjer samtidig som at finansieringen av menneskerettighetsarbeid verden over svekkes kraftig. Ifølge en rapport fra Human Rights Funders Network er forventet kutt til menneskerettighetsarbeid innen 2026 på hele 1,9 milliarder dollar, en 22% nedgang siden 2023.[3] I tillegg, til tross for erklærte ambisjoner om lokalisering i utviklingspolitikken, går kun en liten andel av den globale finansieringen av menneskerettighetsarbeid til lokale menneskerettighetsorganisasjoner på bakken.[4]

I en tid hvor det internasjonale systemet er under press, kan norsk utviklingspolitikk gjøre en reell forskjell gjennom to komplementære innsatsområder: (1) styrking av lokalt menneskerettighetsarbeid og (2) beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere. Begge er både et uttrykk for solidaritet og en strategisk investering i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Et robust globalt menneskerettighets- og demokratigrunnlag tjener norske interesser i en urolig verden.

1) Støtte til lokalt menneskerettighetsarbeid

- Norge bør følge prinsippet om lokalt ledet utvikling: sikre solid støtte til lokale menneskerettighetsorganisasjoner på deres premisser, inkludert i mellominntektsland – hvor flest mennesker med rettighetsunderskudd bor. Lokal forankring gir mer effektive, legitime og bærekraftige resultater. Med et uttalt mål om at Norad og UD skal ha færre avtaler, kan dette best operasjonaliseres gjennom større avtaler med

[2] Front Line Defenders | Front Line Defenders
[3] Funding-at-a-Crossroads-HRFN-Sept-2025.pdf
[4] I 2020 gjorde Human Rights Funders Network en studie som var basert på en analyse av over 28 000 tilskudd fra 761 givere i 51 land. Studien viste at kun 17 % av tilskuddene støttet menneskerettighetsarbeid i det globale sør og øst. Kun 58 % av disse midlene igjen gikk til organisasjoner som faktisk var basert *i* disse delene av verden. (Human Rights Funders Network 2024. Advancing Human Rights: 2020 Key Findings.)

norske og internasjonale organisasjoner som i sin tur når fram til et stort nettverk av lokale og regionale menneskerettighetsorganisasjoner.
- Fremme dialog og koblinger mellom lokale/nasjonale menneskerettighetsforsvarere og regionale/multilaterale organer, slik at internasjonal normutvikling bygger på lokale innspill og slik at lokale aktører kjenner sine muligheter til påvirkning og støtte. Dette er like mye institusjons- og kapasitetsbygging som økonomisk støtte.
- Prioritere støtte til sivilsamfunnets mangfold: LHBTIQ+, kvinneorganisasjoner, fagforeninger, akademia, uavhengige medier og andre marginaliserte grupper. Støtten bør rette seg mot endringsaktører som fremmer demokratisk utvikling og rettsstat. Norge bør ikke ha geografiske føringer på støtte som går via sivilsamfunn.

2) Beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere

- Norge bør styrke normativt arbeid i multilaterale fora (FN, Europarådet, OSSE) for å opprettholde og styrke det internasjonale rammeverket for beskyttelse. Dette inkluderer økt økonomisk støtte til Høykommissæren for menneskerettigheter (OHCHR) og økonomisk støtte til FNs spesialrapportør for menneskerettighetsforsvarere, samt å sikre at alle mandat fra Menneskerettighetsrådet får tilstrekkelige ressurser. Kjernestøtte gir handlingsrom og tillit til de faglige vurderingene som gjøres for hvor midlene trengs mest. Dette vil også gi UN Human Rights større mulighet til å følge føringer fra FNs generalforsamling.
- Støtte konkrete lokale, regionale og globale beskyttelsestiltak, og utforme finansiering slik at lokale organisasjoner får fleksibilitet til å integrere beskyttelse i sitt arbeid. For å få det til må finansieringen være fleksibel nok til å dekke både helhetlig drift og ikke bare prosjekter, samt gi organisasjonene rom til å bruke midler på sikkerheten til ansatte og samarbeidspartnere.

I en tid preget av økende angrep mot menneskerettigheter og folkerett, er det avgjørende at Norge øker støtten til de aktørene som forsvarer rettigheter, dokumenterer overgrep og holder myndigheter ansvarlige. Det er det som legger grunnlaget for utvikling, og som bør være kjernen i norsk utviklingspolitikk.

Ta gjerne kontakt dersom dere har spørsmål til innspillet fra våre seks organisasjoner.

Vennlig hilsen

John Peder Egenæs, Generalsekretær Amnesty International
Berit Lindeman, Generalsekretær, Den norske Helsingforskomité
Maria Dahle, Daglig leder, Human Rights House Foundation
Ingeborg Moa, Daglig leder, Menneskerettighetsfondet
Jostein Hole Kobbeltvedt, Daglig leder, Raftostiftelsen
Henriette R. Johnstone, Leder, Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpefond (SAIH)